

HAASTEITA SUOMALAISESSA SUKUTUTKIMUKSESSA

Heidi Kuosmanen

Kieli

- Keskiajan kirkonkirjoissa kieli on latina.
- Ruotsia käytettiin suomessa virkakielenä 1300-luvulta alkaen.
 - Latinaa käytettiin vielä usein kirkonkirjapohjissa sekä yksittäisissä sanoissa.
- Noin 1880 alkaen otettiin suomenkieli käyttöön.
- Ortodoksiseurakuntien kirjat ovat venäjäksi.
 - Joitakin yksittäisiä kirjoja löytyy suomeksi.

Nimet

Virkakielen mukaan

Silloin kun valtakunnan ainoa virallinen kieli oli ruotsi, suomenkielisen väestönosan etunimistö kirjattiin asiakirjoihin ruotsinkielisen käytännön mukaisesti ja välistä papin oman mieltymyksen mukaan ranskan, saksan tai latinan asuisena.

Esim.

Paavo = Pähl, Paul tai Paulus

Liisa = Elisabet, Elisabeta, Elizabeth, Elisabeth, Elizabetha, Lisbet, Lisbeta, Lijsbetha, Lisa, Lijsa jne.

Näitä kaikkia pidettiin saman nimen muotoina.

Ortodoksisen väestön nimet kirjattiin venäläisittäin.

Suomalaismuodot (Pekka, Matti) pääsivät mukaan vasta kirkonkirjojen kielen suomalaistuttua, mikä tapahtui viimeistään 1800-luvun lopussa.

Sukunimet

Itäinen sukunimi

Tavallisella rahvaalla muodostui jo 1200-1300 luvuilla sukunimijärjestelmä, joka periytyi vakaasti sukupolvelta toiselle. Itäsuomalaisten sukunimien kantajista muodostuu yhtenäisiä sukuja.

Naisen sukunimi säilyi kotoa muutettaessa, sillä avioituttuaankin naisen katsottiin kuuluvan isänsä sukuun. Laillinen pakko miehen sukunimen käyttöön tuli vasta vuoden 1929 avioliittolaissa.

Läntinen talonnimikäytäntö

Läntisessä ja eteläisessä Suomessa ei käytetty sukunimiä.

Väestöllä saattoi olla erilaisia periytymättömiä liikanimiä.

Asiakirjoissa esiintyy myös talon- ja muiden asumusten nimiä lisänimen tapaan käytettynä.

- Mannermainen aateliston, papiston, virkamiehistön ja porvariston tapa käyttää sukunimeä levisi Suomen säätyläistön käyttöön 1600-luvulla. Myös kauppiaat, käsityöläiset ja sotilaat käyttivät koko maassa säätynsä tai ammattikuntansa mukaista nimeä.
- Aatelilla nimistä tuli periytyviä jo varhaisessa vaiheessa, muilla nimistä muodostui sukunimiä hieman hitaammin.

- Ruotusotilasnimet kuuluivat ruodulle ja uusi sotilas usein käytti samaa sotilasnimeä kuin edellinenkin.
- Osa vieraskielisistä sotilas- ja käsityöläisnimistä jäi pysyviksi.
- 1800-luvun puolen välin jälkeen ei-suomalaisten sukunimien haltijat alkoivat suomalaistaa nimiään.
- 1800-luvun loppupuolella länsisuomalainen maalaisrahvas ja kaupunkien työväestö alkoi käyttää otettuja sukunimiä.
- Vanhat nimiasut ovat vain todellisuudessa käytettyjen nimien enemmän tai vähemmän oikein tallennettuja kirjoituksia.

Patronyymit

- Suomessa patronyymejä ei ole käytetty kansanomaisesti kuten monissa muissa kielissä. Meillä patronyymit ovat eläneet lähinnä asiakirjoissa, joiden laatimismallit ja nimien kirjaamistavat olivat lainatavaraa.
- Patronyymin (/matronyymin) voisi lyhyesti määritellä siten, että se on asiakirjassa esiintyvä ilmaus, jolla ilmoitetaan, kenen poika tai tytär etunimeltä mainittu henkilö on. Patronyymi on tavallaan etunimen attribuutti, tarkentava lisämäärite.
- Patronyymien luokitteleminen lisänimiksi tai sulkeminen lisänimien ulkopuolelle ei ole yksiselitteistä. Patronyymi on täysin oma kategoriansa ja ne ovat säilyttäneet vahvimpana alkuperäisen funktionsa, jota varten niitä asiakirjoissa on käytetty: sukulaisuussuhteen osoittaminen. Patronyymejä ei voi pitää varsinaisina niminä.

Puuttuvat ja tuhoutuneet kirjat

- Syitä:
 - Sodat
 - Evakkoretket
 - Erilaiset tulipalot
- Useasta seurakunnasta osa kirjoista on tuhoutunut.
- Joistakin seurakunnista käytännössä kaikki on tuhoutunut.

Digitointi

- Lähes kaikki säilyneet kirkonkirjat on digitoitu vähintään vuoteen 1880 asti.
- Suurin osa kirjoista on digitoitu vuoteen 1899 asti.
- 1900-1920 vuosien kirjoja on digitoitu jonkin verran.
- Digitoimista tehdään koko ajan vapaaehtoisvoimin.
- Suurinta osaa digitoimattomia kirjoja ei voi itse tutkia, koska ne ovat seurakuntien keskusrekisterien hallussa.
 - Seurakuntien keskusrekistereihin voi tehdä maksullisia sukututkimuspyyntöjä.
 - Voi kestää kauan, koska lakisääteiset sukuselvitykset tehdään ensin ja sitten jos on aikaa, tehdään sukututkimuksia.

Henkilötietolaki

- Tiukka
- Alle 100 vuotta vanhoja asiakirjoja ei voi vapaasti tutkia, pitää pyytää erityinen tutkimislupa.
- Kuolin tiedoissa suoja-aika on 50 vuotta.
- Arkaluontoisia tietoja ei saa viranomaisilta eikä erityisellä tutkimusluvalla saatuja arkaluontoisia tietoja saa tallentaa ennen kuin henkilön kuolemasta on kulunut 50 vuotta.

Lisätietoja:

Suomi-tuki@FamilySearch.org

[Familysearch.org/help](https://familysearch.org/help)